

УДК 007:304:070:821.161.2–92

ЕТНОКУЛЬТУРНІ МАРКЕРИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОТВОРЕННЯ В ПУБЛІЦИСТИЦІ ІВАНА ФРАНКА

Галина ЯЦЕНКО, Андрій ЯЦЕНКО

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
буль. Генерала Чупринки, 49, Львів, Україна, 79044,
e-mail: andrij-jacenko@i.ua; jacenko-galyna@i.ua*

Виокремлено етнокультурні маркери українського націотворення та досліджено поняття «національний ідеал» у публіцистиці Івана Франка. Визначено його концепцію етнічного націоналізму. Проаналізовано основні етапи переродження українського етносу в націю, на яких зосереджувався публіцист. Розглянуто національну міфотворчість, єднання Галичини та Наддніпрянщини, відновлення історичної пам'яті, творення політичних організацій, генеративну роль інтелігенції, що були, на думку І. Франка, основними чинниками національного розвитку українців.

Ключові слова: Іван Франко, публіцистика, маркери, національний ідеал, етнічний націоналізм, культура.

Національне питання завжди було ядром багатоманітної публіцистики Івана Франка, основою для його історіософських, економічних, політичних статей. Франкознавці досі дискутують: який ідеал національного розвитку публіцист вважав найкращим, якого політичного устрою для України він прагнув та як можна означити Франків «націоналізм». Питання національного ідеалу в публіцистиці І. Франка частково розглядали Олег Баган, Ярослав Грицак, Михайло Гнатюк, Оксана Забужко, Степан Кость, Володимир Мазепа, Фефір Медвідь, Михайло Нечиталюк, Євген Сухомлин, Богдан Тихолоз. Проте науковці не дійшли згоди у принциповому питанні – крізь призму якого різновиду націоналізму («демократичного», «реального», «етичного», «інтегрального», «культурного») розглядати суспільно-політичні погляди І. Франка. Згадаймо хоча б дискусію відомих істориків журналістики М. Нечиталюка та С. Костя навколо питання: чи був І. Франко державником, а чи «можливість реалізації ідеї української державності (незалежності, самостійності) він бачив лише у майбутньому» [7, с. 74].

Наша мета полягає у визначенні основних маркерів націотворення, зокрема етнокультурних, за публіцистикою І. Франка, суті поняття «національний ідеал», та окресленні етапів переродження українського етносу в націю, що є ключовим у публіцистиці І. Франка. А головне, визначити, яка концепція націоналізму була найприйнятніша для світогляду публіциста.

Варто з'ясувати, що таке «національний ідеал» для І. Франка. Не звертатимемося до філософських чи політологічних словників, адже дефініцію національного ідеалу

ми можемо знайти в його публіцистиці. «Усякий ідеал, – вважає він, – се синтез бажань, потреб і змагань близьких, практично легших, і трудніших до досягнення, і бажань та змагань далеких, таких, що на око лежать поза межами можливого» [19, с. 9]. Національний ідеал, на думку публіциста, «ідеал повного, нічим не в'язаного і не обмежуваного (крім добровільних концесій, яких вимагає дружнє житє з сусідами) житя і розвою нації» [19, с. 8]. Публіцист одразу ж конкретизував, що цей ідеал – «ідеал національної самостійности в усякім погляді, культурнім і політичним» [19, с. 9], але він «лежить для нас поки що, з нашої теперішньої перспективи, поза межами можливого» [19, с. 9]. Аби правильно потрактувати цю думку І. Франка, доцільно перш за все усвідомити, на якому етапі націотворення перебували українці та в яких суспільно-політичних реаліях функціонувала Франкова публіцистика. Я. Грицак у праці «Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856–1886)» окреслив територіальний та духовний ареал галичан як «етнічне і цивілізаційне пограниччя» [2, с. 35]. «Етнічне пограниччя» можемо розшифрувати як етнічну багатоманітність здатних до націоусвідомлення ідентичностей. «У Східній Галичині поміщики були майже всі без винятку поляки, селяни – переважно русини, а євреї були посередниками між тими й тими в ролі корчмарів, торговців, орендарів. До цього трикутника додавалася фігура німецького чи німецькомовного (переважно чеха за походженням) чиновника» [2, с. 36], – написав історик. «Цивілізаційне пограниччя» характеризувалося міксом етнічно-релігійних груп, які розвивалися на осі східно-західно-християнське населення. Автор монографії слушно зауважив: «У кінцевому рахунку успіх мав здобути той, хто зуміє подолати культурну прірву, яка відділяла здебільшого малограмотне здебільшого східнохристиянське населення від секуляризованої та вестернізованої еліти» [2, с. 42]. Два політичні напрями – москвофіли та народовці – не були спроможні на конкретні суспільно-політичні трансформації. Національний проект лише тоді був би успішним, коли б спрямовувався на витворення з етносу свідомої себе модерної нації, саме тому для І. Франка він був поки що «поза межами можливого», бо для його реалізації мали відбутися національні трансформації як результат жертвової національної роботи: «...Величезна дієва задача – витворити з величезної етнічної маси українського народу – українську націю, суцільний культурний організм, здібний до самостійного культурного й політичного життя, відпорний на асіміляційну роботу иньших націй відки-б вона не йшла, та при тім податний на присвоюване собі в як найширшій мірі і в як найшвидшій темпі загальнолюдських культурних здобутків, без яких сьгодні жадна нація і жадна хоч і як сильна держава не може остояти ся» [18, с. 14].

Відомий дослідник питання формування національних ідентичностей Ентоні Сміт вважає, що в Європі існує дві моделі націотворення західна (громадянська) та східна (етнічна). Західноєвропейська модель, на його думку, має такі характерні риси: «Історична територія, політико-юридична спільнота, політико-юридична рівність членів, спільна громадянська культура та ідеологія»; домінанта східної «наголос на спільності походження й рідної культури» [11, с. 20]. Український політолог Георгій Касьянов підтверджує, що українцям властива етнічна модель розвитку [6]. Отже, можемо з певністю говорити, що в Галичині домінувала східна модель націотворення.

Е. Сміт визначив шість основних маркерів етнічної спільноти для її переродження у націю, які ми порівнюємо із націотворчими аксіомами І. Франка:

Маркер 1. «Групова власна назва»: «Ми мусимо навчити ся чути себе Українцями – не галицькими, не буковинськими Українцями, а Українцями без офіціальних кордонів» [18, с. 15].

Маркер 2. «Міф про спільних предків», маркер 3. «Спільна історична пам'ять»: «Ближчі досліди над найстарішими пам'ятками нашого письменства, із яких багато ще жде опублікування, [...] кинуть, надіюся, багато яснішого світла на найдавніший доступний нашим дослідом стан духового і культурного життя наших предків перед прийняттям християнства і в найближчих часах по тім пам'ятнім факті» [16, с. 179].

Маркер 4. «Один або більше диференційованих елементів спільної культури (мова, звичаї, релігія. – Я. Г.)»: «Здасть ся, що таке рідна мова? Чим вона ліпша для мене від усякої іншої і що мені вадить при нагоді замінити її на всяку іншу? Практик, утілітарист, не надумуючи ся ані хвилини, скаже: пусте питане! ...А тимчасом якась таємна сила в людській природі каже: “Pardon, ти не маєш до вибору; в якій мові вродив ся і виховав ся, тої без окалічення своєї душі не можеш покинути, так як не можеш змінити ся з ким іншим своєю шкірою”» [13, с. 233].

Маркер 5. «Зв'язок з конкретним рідним краєм»: «Ми повинні – всі без виємка – поперед усього пізнати ту свою Україну, всю в її етнографічних межах, у її теперішнім культурнім стані, познайомити ся з її природними засобами та громадськими болячками» [18, с. 15].

Маркер 6. «Чуття солідарності у значної частини населення»: «Отсе моральне перероджене, яке вповні доконаєть ся, певно, не швидко, аж наслідком праці поколінь, та до якого імпульс кожний із нас повинен дати сам собі, власною постановою, буде першою умовою можности тіснішого, дружного і продуктивного співділання нашого з закордоновими Українцями» [18, с. 17].

Отже, майже кожен із перелічених аспектів постулював І. Франко у публіцистиці ще за сто років до їхнього теоретичного формулювання, проте всі вони потребували франківського доопрацювання та поглиблення не лише на теоретичному, а насамперед на практичному рівні. Отже, формування нації з етнічної спільноти І. Франко розглядав як певний процес, тобто подолання всіх етнічних шаблів розвитку. Західні теоретики націоналізму вважають, що існує чотири рівні розвитку етнічних спільнот (за Д. Гендельманом): 1) етнічна категорія – «найвільніший рівень інкорпорації, коли існує усвідомлення культурної відмінності між групою і тими, хто поза нею, та кордонів між ними»; 2) етнічна структура – «така регулярна взаємодія між членами групи, коли з'являється деяка структура, здатна розподіляти ресурси»; 3) етнічна асоціація – «члени усвідомлюють свої інтереси та з'являються політичні організації, здатні обстоювати ті інтереси на колективному, корпоративному рівні»; 4) етнічна спільнота – «володіє постійною, фізично означеною територією, на додаток до політичної організації» [1, с. 214]. Етнічну спільноту дослідники націоналізму переважно ототожнюють з нацією. Спроекуймо основні суспільно-політичні думки І. Франка на ці пункти: етнічна категорія – публіцист наголошував на культурних відмінностях між іншими

етнічними спільнотами, які проживали на території Галичини, тобто українцями, поляками, росіянами; етнічна структура – у публіцистиці І. Франка вона виглядає як симбіотична співпраця інтелігенції та народу: «...Поки інтелігентна громада не зблизиться до народу, не стане з ним заодно, не підійме його до духовних і політичних інтересів, доти й політичні обставини Росії не зміняться» [14, с. 98], а також етнічну структуру можна розглядати у контексті соборності Східної та Західної України; етнічна асоціація – участь у створенні радикальної, соціал-демократичної та національно-демократичної партій.

Можемо зробити висновок, що етнос лише тоді зможе стати нацією, коли відчужене значення в політичній сфері. Однак І. Франко розумів, що без консолідації народу, без його спільної праці, утворення політичної сили неможливе. Цю внутрішню національну консолідацію – інструмент, за допомогою якого нація зростає, самостверджується у світі та виконує свою місію – можемо назвати роботою народно-го духу. «Справжня національна держава виростає радше як своєрідна квітка на особливому ґрунті нації, вона може мати біля себе ще кілька інших державних утворень, так само виразної й оригінальної форми, і вона є чи стає національною не завдяки цілеспрямованій волі урядів або нації, а так, як є чи стають національними воля, звичаї, віра – завдяки непомітній роботі народного духу», – вважав видатний історик першої половини ХХ століття, редактор одного з найвідоміших німецьких журналів «Historische Zeitschrift» Фрідріх Майнеке. До речі, Георг Гегель у своїй філософії визначав державу як вияв своєрідності національного духу. Народний дух самоусвідомлював себе в релігії, мистецтві, праві, політиці, а отже був еволюційним, а не революційним, стимулом розвитку держави. «Осягнути національний ідеал Іван Франко думав не зброєю, а правдою, працею і наукою» [3, с. 7], – писав Д. Донцов. Робота народного духу – це насамперед робота інтелігенції, і якщо вона не зуміє стати на чолі народу, коли впаде самодержавство в Росії, то «будьте певні, що й найкраща конституція перейде над ним до дневного порядку і куватиме на него нові ярма» [14, с. 107]. «Треба всего на всі боки, щоб ми справді росли органічно, то тоді тяжше буде ворожій силі спинити нас на тім рості» [14, с. 107], – акцентував І. Франко на ролі інтелігенції у національному онтогенезі у статті «З кінцем року». Він навіть чітко окреслив план просвітницької роботи серед селян у повітах, бо вважав, що народ треба розворушити в ім'я його інтересів, потреб. Головними в політичній соціалізації населення мають бути пропаганда та агітація, але, насамперед, його треба просвітити в нагальних правових та господарських питаннях. Українська еліта повинна не лише вертатися до народу в своїй просвітницькій роботі, але йти також поперед народу в праці науковій. Євген Маланюк у статті «Франко незнаний» зауважив, що якщо Шевченкова творчість була емоційним виявом, то «Іван Франко був явленням національного інтелекту» [9, с. 70]. Наукову працю з «широ-національним характером» І. Франко позиціонував як візитну картку нації серед інших мислетворчих народів. Публіцист дбав про те, щоб українська нація не загубилася в поросі віків, а зайняла гідне місце в соціокультурному універсумі. До того ж наукова праця – це дороговказ для українського народу на шляху «з епохи дилетанства і безплідного політиканства... в епоху дозрілості та практичної політики»

[14, с. 105]. «Обов'язок національної інтелігенції, еліти – пробуджувати почуття національної гідності, формувати історичну та політичну свідомість українців, визначати національні інтереси й пріоритети, зберігати національну ідентичність та консолідувати націю» [4, с. 8], – так конденсував думки І. Франка, щодо ролі інтелігенції в пробудженні нації, академік Микола Жулинський. З цих практичних порад публіциста варто було б сформуванню програму діяльності української інтелігенції сьогодні. Світ дуже мало знає про сучасну Україну. Її візитівкою мали б стати українські культурні центри в інших країнах світу, українські кафедри у закордонних університетах, участь у культурно-мистецьких світових подіях, популяризація українських наукових ідей та видань у світі. Спільна національна робота можлива лише за умови об'єднання Східної та Західної України: «А раз зблисне краща зоря для України в Росії, то раз устроєну і введєну в обіг машину легко передвинути на інше місце, корисніше для її розвою» [15, с. 7]. Публіцист має на увазі перенесення наукового центру зі Львова до Києва, а це станеться, коли Київ буде столицею об'єднаної України. Ці слова є незаперечним вираженням ідеї соборності, яку українські політологи вважають «однією з найстаріших етнополітичних ідей» [8, с. 417]. «Іван Франко обґрунтовував необхідність єднання українського народу та українських етнічних земель, можливість існування окремої української політичної одиниці поза Російською та Австро-Угорською імперіями. Він уважав, що до єдиного духовного, культурного, наукового, а пізніше й політичного українського простору мають бути залучені як Наддніпрянина та Галичина, так і обов'язково Буковина та Закарпаття» [10, с. 94], – стверджує дослідниця питання соборності у творчості І. Франка Н. Микитчук. Єднання, у розумінні І. Франка, має відбутися спершу на інтелектуальному рівні через взаємообмін ідеями та концепціями. Стаття «Одвертий лист до галицької української молодіж» висвітлює Франкові думки про розподіл інтелектуальних ресурсів між галичанами та наддніпрянцями. «Та проте є у нас дещо таке, що може стати в пригоді Українцям у Росії. Маю на думці той практичний змісл, – пише публіцист, – привычку більше подивляти ся до конкретних фактів, як до теорій, і більше вироблену привычку до публичного житя, до організацій і парламентаризму» [18, с. 19]. Наддніпрянці своєю чергою можуть прищепити галичанам «ширший, свобіднійший сьвітогляд, щирійші і свобіднійші товариські форми», та посприяти «енергічнійшій реакції против усякої моральної гнилизни» [18, с. 16]. Духовне єднання на рівні інтелігенції пришвидшить політичне та територіальне єднання на рівні народу, адже інтеграція народу – це націотворча мета. Великі надії автор покладав на молодь, якій суджено втілити його омріяний національний ідеал. Він закликав її «навчити ся чути себе Українцями», але це почуття не може проявлятися у загумінковому патріотизмі та на словах, а має «вести за собою практичні консеквенції» [18, с.15]. Моральне переродження української нації мусить стати результатом праці над згуртуванням народу на основі його мови, традицій, звичаїв, ментальності. Мобілізація сил, здобування знання, праця над собою – спричинить суспільні зрушення та метаморфози в українському суспільстві. Самостійницькі погляди І. Франка проявляються у словах: «...Велика історична доба, коли всій нашій Україні перший раз у її історичному житі всміхнеть ся хоч трохи повна горожанська і політична сво-

бода» [18, с. 19]. Мислителя дуже непокоїла інтелектуальна амбівалентність суспільства і, як наслідок, українці могли не скористатися доленосним політичним шансом. Хочемо наголосити, що таке занепокоєння було першим проявом «страху неготовності», який дуже яскраво схарактеризувала О. Забужко: «Страх неготовності пронизує всю публічну діяльність Франка (1890–1900-х років)» [5, с. 73]. Політолог Юрій Левенець подав схожу характеристику: «...Своєрідна модифікація “екзистенціального страху” – без перебільшення пронизує всю публічну діяльність І. Франка 1890–1900 років. Цей стан зумовлює між іншим, за думкою деяких дослідників, і її дивовижну різнобічність, адже ж “треба всего на всі боки”» [8, с. 226]. Екзистенціальний страх – це страх за можливість існування не лише нації, а й етносу. Публіцист намагався знайти хоча б якісь національно позитивні моменти тієї епохи, аби у такий спосіб ствердити неперервність національної екзистенції, тобто конструювати своєрідний національний міф. Ю. Левенець вважав, що національний міф є «результатом символічного сприйняття подієвого перебігу історії, яке свідомо і невідомо типологізує певну кількість і якість відповідних ситуацій, що відбулися в минулому» [8, с. 295]. Публіцистику І. Франка ми не можемо розглядати як генерування міфів (для цього більше підходили б рефлексії над його поезією), а радше як їх реконструкцію, продовження традиції, основою якої є національна ідентичність. Політолог К. Касьянов, посилаючись на дослідження американського ученого Дж. Армстронга, писав: «Міф, – зауважив американський науковець, – це інтегруючий феномен, в якому символи національної ідентичності набувають зрозумілого значення» [6, с. 285]. Реконструювання національного міфу про безперервність самосвідомості української нації можемо простежити у рецензії І. Франка на працю Михайла Драгоманова «Михайло Драгоманов. Пропаший час. Українці під московським царством». Публіцист критикував М. Драгоманова за однібічне сприйняття історії: «Основна думка М. Драгоманова, що весь час, проведений українським народом від 1654 р. до 1876 р. був страченим часом, видається мені занадто песимістичною» [17, с. 618]. Він навів власні аргументи, які свідчать про можливість національного, хоча і політично несамостійного, розвитку під Росією: «московське правительство в тім часі здужало приборкати татарську орду, яка протягом 300 літ майже ненастанно пускала кров із українського національного організму»; «виперла турків за Дунай»; «зруйнувала Польшу як державну організацію»; «українське слово... все таки ожило при кінці XVIII віку...»; «часи петербурзької “Основи” і недільних шкіл» [17, с. 618]. Ці тези виразно ілюструють не національну стагнацію, а поступальний рух, хоча із дещо сповільненою темпоральністю, тому варто говорити про інструменталізм міфу, що дає змогу національній свідомості не втратити себе у несприятливих суспільно-політичних обставинах. Політолог К. Касьянов вважає, що кожна політична еліта реформулює міфи попередньої епохи для легітимізації власних політичних амбіцій [6, с. 290]. Реформулювання міфу національної ідентичності крізь епохи І. Франко простежив також у статті «Ukraina ingredienta»: «Українське питання переходить в новіших часах дивні фази розвитку. Відколи при кінці XVI віку унія з Польщею кинула між українців сильний фермент і збудила перші приблиски національного почуття, першу свідомість національних інтересів, відрубних

від інтересів польських (почуття відрубності від Московщини збудилося і виступило досить різко вже в другій половині XVII віку), бачимо серед українського народу і серед української суспільності певне аналогічне, хоч не паралельне хвилювання тої свідомості і того почуття» [12, с. 471]. Хочемо наголосити, що І. Франко розглядав паралельно розвиток національної свідомості у Західній та Східній Україні, щоб ще раз наголосити на важливості її соборності. Отже, національну свідомість, як свідчить стаття, не треба творити, а реанімувати. Національна свідомість, на думку І. Франка, могла скріпнути на культурній та економічній основі, але неадекватний суспільний розвиток спричинився до її зниження: «...Обсяг інтересів звужується до границі власної хати, власної громади, що розуміння державного устрою стається так само міфологічне, як релігія, як примітивне розуміння природи» [12, с. 478]. Маємо всі підстави стверджувати, що основна мета його творчості – не законсервувати національний міф, а перетворити у свідомості галичан міфонім (власну назву, тобто уявлення «власної хати» як кінцевої мети своїх прагнень) на апелятив (загальну назву, інтереси власної хати як частина загальних національних прагнень). До речі, його неабияка журналістська майстерність полягає у вмінні спроектувати одна на одну три часові осі: минуле (нарис розвитку національної свідомості за сто років), теперішнє (критичний аналіз праці Ю. Бачинського «Ukraina irredenta»), майбутнє (власні прогнози та думки не лише з приводу національного розвитку, а й перспективне значення праці молодого радикала), а, отже, поєднати три блоки: історичний, полемічний, логічний. Отже, трансформація національних міфів – ще одна сходинка до досягнення національного ідеалу.

Можемо зробити висновок, що національний ідеал – ідеал вільного життя і розвитку нації – став вершиною світоглядних пошуків мислителя. Саме поняття «ідеал» вказує на те, що його миттєва реалізація неможлива, ідеал – це прагнення до певних ментальних та суспільних змін. Український етнос мусив пройти нелегкий шлях витворення власної модерної нації. Збереження елементів спільної культури, виховання почуття національної солідарності наддніпрянців та українців, конструювання міфу неперервності національної свідомості, творення політичних організацій – основні маркери переродження етносу в націю за публіцистикою І. Франка. Франків націоналізм можемо назвати «етнонаціоналізмом». Апогеєм реалізації національного ідеалу, як вважав публіцист, мало б стати творення політично незалежної унітарної держави. Отже, шлях від етносу до власної держави мав пройти декілька етапів: етнос → нація → політична воля → держава. Нові текстологічні відкриття у франкознавчій царині допоможуть глибше дослідити публіцистику І. Франка та її актуальні проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Гатчінсон Дж.* Що таке етнічність / Дж. Гатчінсон, Е. Сміт // Націоналізм : [антологія. – 2-ге вид.] / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2006. – С. 213–219.
2. *Грицак Я.* Пророк у своїй Вітчизні. Франко та його спільнота (1856–1886) / Ярослав Грицак. – К. : Критика, 2006. – 630 с.
3. *Донцов Д.* Від Франка до Шевченка / Дмитро Донцов // Вісник. – 1950. – Ч. 2. – С. 7–9.

4. Жулинський М. Вірю в силу духа: Іван Франко, Леся Українка і Михайло Грушевський у боротьбі за піднесення політичної і національної свідомості української людності / Микола Жулинський. – Луцьк : Медіа, 1999. – 101 с.
5. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період / Оксана Забужко. – К. : Факт, 2006. – 156 с.
6. Касьянов Г. Теорія націй та націоналізму : монографія / Георгій Касьянов. – К. : Либідь, 1999. – 352 с.
7. Кость С. А. Західноукраїнська преса першої половини ХХ ст. у всеукраїнському контексті (засади діяльності, періодизація, структура, особливості функціонування) / Степан Андрійович Кость. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 514 с.
8. Левенець Ю. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки: проблеми становлення та розвитку (друга половина ХІХ – початок ХХ століття) / Юрій Левенець. – К. : Стило, 2001. – 584 с.
9. Маланюк С. Франко незнаний / Євген Маланюк // Книга спостережень : фрагменти : від Кобзаря до нації : студії і роздуми. – К. : Атіка, 1995. – 235 с.
10. Микитчук Н. Політичний ідеал Івана Франка – соборна українська держава / Наталія Микитчук // Іван Франко : дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнар. наук. конгр., присв. 150-річчю від дня народж. Івана Франка (Львів, 27 вер. – 1 жовт. 2006. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – Т. 1. – С. 86–96.
11. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / Ентоні Сміт ; [пер. з англ. М. Климчик і Т. Цимбал]. – К. : Ніка-Центр, 2009. – 320 с.
12. Франко І. *Ukraina irredenta* / І. Франко // Житє і слово. – 1895. – Т. 4. Кн. 6. – С. 471–483.
13. Франко І. Двоязичність і дволичність / І. Франко // ЛНВ. – 1905. – Т. 30. Кн. 6. – С. 231–244.
14. Франко І. З кінцем року / Іван Франко // Молода Україна. Часть перша. Провідні ідеї й епізоди. – Львів : Укр.- руськ. вид. спілка, 1910. – С. 96–108.
15. Франко І. З новим роком / Іван Франко // Житє і слово. – 1897. – Т. 6. Кн. 1. – С. 1–12.
16. Франко І. Из лектури наших предків XI в. І. Збірник Святослава 1076 р. : / Іван Франко // Стара Україна. – 1924. – № 12. – С. 179–183.
17. Франко І. Михайло Драгоманов. Пропавший час. Українці під московським царством (1654–1876) / Іван Франко // Будівничий української державності : [хрестоматія політол. ст. Івана Франка / упоряд. Д. Павличко]. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – С. 617–619.
18. Франко І. Отвертий лист до гал[ицької] української молодіжі / І. Франко // ЛНВ. – 1905. – Т. 30. Кн. 4. – С. 11–19.
19. Франко І. Поза межами можливого / Іван Франко // ЛНВ. – 1900. – Т. 12. Кн. 10. – С. 1–9.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2015
Прийнята до друку 27.12.2015

**THE ETHNOCULTURAL MARKERS
OF UKRAINIAN NATION-BUILDING
IN THE JOURNALISM OF IVAN FRANKO**

Halyna YATSENKO, Andriy YATSENKO

*Ivan Franko National University of Lviv,
49, Chuprynky Str., Lviv, Ukraine, 79044,
e-mail: andrij-jacenko@i.ua; jacenko-galyna@i.ua*

The article singles out ethnocultural markers of Ukrainian nation-building and examines the concept of «national ideal» in the journalism of Ivan Franko. His concept of ethnic nationalism has been defined. The authors have analyzed the main transformational stages the Ukrainian people went through to become a nation, as they were a major focus of Franko the publicist. Among the highlighted issues is national myth-making, union of Halychyna and Naddniprianshchyna, recovery of historical memory, creation of political organizations, generative role of the intelligentsia which were, according to Franko, the main factors of Ukrainian national development.

Keywords: Ivan Franko, journalism, markers, national ideal, ethnic nationalism, culture.